

ผู้จัดการมรดก

สิ่งที่ต้องกระทำหลังจากที่เจ้ามรดกถึงแก่ความ ตาย

1. การจัดการมรดกของผู้ตาย
2. การจัดการศพของผู้ตาย

การจัดการมรดก คือ อะไร

การจัดการมรดก ได้แก่ การรวบรวม
ทรัพย์สิน หนี้สินของกองมรดก การชำระหนี้
แก่เจ้าหนี้กองมรดก และการแบ่งปันมรดก
ให้แก่ทายาท

- ใครจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการมรดก

1. ทายาท

- ถ้าทายาทสามารถจัดการมรดกตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องตั้งผู้จัดการมรดก ยกเว้น แต่ ผู้ตายตั้งผู้จัดการมรดกไว้ หรือ ทายาทประสบปัญหาการจัดการมรดก (ม.1713) ก็อาจจำเป็นต้องตั้งผู้จัดการมรดกขึ้นมาจัดการมรดก

2. ผู้จัดการมรดก

- ที่มาของผู้จัดการมรดก

1. โดยพินัยกรรม

- ผู้ตายตั้งผู้จัดการมรดกคนเดียวหรือหลายคนเอาไว้ก่อนตาย
 - *ผู้ทำพินัยกรรมอาจตั้งผู้จัดการมรดกเองหรือระบุให้บุคคลใดเป็นผู้ตั้งผู้จัดการมรดกก็ได้ (ม.1712)*
- ผู้จัดการมรดกที่ตั้งโดยผู้ทำพินัยกรรม ถ้ามีหลายคนต้องจัดการร่วมกัน ถ้าเหลือแต่บางคน คนที่เหลือสามารถจัดการต่อไปได้

**มาตรา 1711 “ผู้จัดการมรดก
นั้นรวมตลอดทั้งบุคคลที่ตั้งขึ้นโดย
พินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาล”**

**มาตรา 1712 “ผู้จัดการมรดก
โดยพินัยกรรมอาจตั้งขึ้นได้โดยผู้ทำ
พินัยกรรมเองโดยบุคคลซึ่งระบุไว้ใน
พินัยกรรม ให้เป็นผู้ตั้ง”**

มาตรา ๑๗๑๕ “ผู้ทำพินัยกรรมจะตั้งบุคคลคนเดียวหรือหลายคนให้เป็นผู้จัดการมรดกก็ได้

เว้นแต่จะมีข้อกำหนดไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น ถ้ามีผู้จัดการมรดกหลายคนแต่ผู้จัดการเหล่านั้นบางคนไม่สามารถ หรือไม่เต็มใจที่จะจัดการ และยังมีผู้จัดการมรดกเหลืออยู่แต่คนเดียว ผู้นั้นมีสิทธิที่จะจัดการมรดกได้โดยลำพัง แต่ถ้ามีผู้จัดการมรดกเหลืออยู่หลายคนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า

- **Q:** ถ้าผู้ตายได้ตั้งผู้จัดการมรดกไว้ 3 คน แต่บางคนปฏิเสธไม่รับเป็นผู้จัดการมรดก คนที่เหลือจะจัดการมรดกต่อไปได้หรือไม่ หรือจะต้องตั้งบุคคลอื่นขึ้นมาแทนให้ครบ 3 คนหรือไม่
- **A:** มาตรา 1715 ว.2 ผู้จัดการมรดกที่เหลืออยู่สามารถที่จะจัดการได้ต่อไปไม่จำเป็นต้องตั้งบุคคลอื่นขึ้นมาแทน เว้นแต่คำสั่งในพินัยกรรมจะปรากฏเป็นอย่างอื่น

2. โดยคำสั่งศาล

- ผู้ตายมิได้ตั้งผู้จัดการมรดกเอาไว้ หรือตั้งไว้ แต่ประสบปัญหาการจัดการมรดก(ดู ม.1713)
- กรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมตั้งผู้จัดการมรดกไว้ในพินัยกรรม ศาลจะต้องตั้งผู้จัดการมรดกตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรม ยกเว้นแต่ผู้จัดการมรดกนั้นจะไม่สามารถหรือไม่เต็มใจที่จะจัดการมรดก ดังที่ระบุไว้ตามมาตรา 1717
- ผู้จัดการมรดกโดยคำสั่งศาล ถ้ามีหลายคน ต้องจัดการร่วมกัน ถ้าเหลือบางคน คนที่

มาตรา ๑๗๑๗ “ใน เวลาใดๆ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้ามรดกตาย แต่ต้องเป็นเวลาภายหลังที่เจ้ามรดกตายแล้วสิบห้าวัน ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง จะแจ้งความถามไปยังผู้ที่ถูกตั้งเป็นผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรมว่าจะรับเป็น ผู้จัดการมรดกหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้ที่ได้รับแจ้งความมิได้ตอบรับเป็น ผู้จัดการมรดกภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันรับแจ้งความนั้น ให้ถือว่าผู้นั้นปฏิเสธ แต่การรับเป็นผู้จัดการมรดกนั้น จะทำภายหลังหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้ามรดกตายไม่ได้ เว้นแต่ศาลจะ

- เหตุในการร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก (ม. 1713)
 - ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการ จะร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกก็ได้ ในกรณีดังต่อไปนี้
 - (1) เมื่อเจ้ามรดกตาย ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมได้สูญหายไป หรืออยู่นอกราชอาณาจักร หรือเป็นผู้เยาว์
 - (2) เมื่อผู้จัดการมรดก หรือทายาทไม่สามารถ หรือไม่เต็มใจที่จะจัดการ หรือมีเหตุขัดข้องในการจัดการ หรือแบ่งปันมรดก

- เหตุในการร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก มีอะไรบ้าง(ม. 1713)
 - (1) เมื่อเจ้ามรดกตาย ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมได้สูญหายไป หรืออยู่นอกราชอาณาจักร หรือเป็นผู้เยาว์
 - เหตุในการตั้งกรณีนี้ เป็นเหตุที่กฎหมายบังคับให้มีการตั้งผู้จัดการมรดกขึ้น ไม่ว่าทายาทจะไม่ประสบปัญหาการจัดการมรดกก็ตาม
 - การที่ทายาทสูญหายไป หรืออยู่นอกราชอาณาจักร หรือเป็นผู้เยาว์ ทายาทนั้นย่อมไม่สามารถที่จะปกป้องส่วนได้เสียของตนได้ ดังนั้นจึง

- เหตุในการร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก (ม. 1713)

- (2) เมื่อผู้จัดการมรดก หรือทายาทไม่สามารถหรือไม่เต็มใจที่จะจัดการ หรือมีเหตุขัดข้องในการจัดการ หรือแบ่งปันมรดก

- เหตุอันเกิดจากผู้จัดการมรดก

- ผู้จัดการมรดกซึ่งผู้ตายตั้งไว้ในพินัยกรรมปฏิเสธที่จะเป็นผู้จัดการมรดก (ม.1717)
 - ทายาทไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการมรดก
 - ผู้จัดการมรดกไม่สามารถที่จะจัดการมรดกให้แล้วเสร็จได้ภายในเวลาอันสมควร
 - ทายาทอื่นๆ หรือโดยบุคคลภายนอกปฏิเสธความ

- เหตุในการร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก (ม. 1713)

- (2) เมื่อผู้จัดการมรดก หรือทายาทไม่สามารถหรือไม่เต็มใจที่จะจัดการ หรือมีเหตุขัดข้องในการจัดการ หรือแบ่งปันมรดก

- เหตุอันเกิดจากทายาท

- ทายาทไม่ยอมจัดการมรดกในเวลาอันควร
 - ทายาททะเลาะกันเองจึงไม่สามารถจัดการมรดกได้
 - มีเหตุขัดข้องอื่น ๆ อันทำให้จัดการมรดกหรือแบ่งปันมรดกไม่ได้ เช่น บุคคลภายนอกซึ่ง

- เหตุในการร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก (ม. 1713)
 - (3) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมซึ่งตั้งผู้จัดการมรดกไว้ ไม่มีผลบังคับได้ด้วยประการใดๆ

- ผู้มีสิทธิร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก
 - 1. ทายาท
 - ไม่ว่าจะเป็นทายาทโดยธรรม หรือทายาทโดยพินัยกรรม
 - จะต้องเป็นทายาทซึ่งมีสิทธิได้รับมรดก (ไม่เสียสิทธิในกองมรดก)
 - 2. ผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดก
 - ผู้มีส่วนได้เสียกับกองมรดกในทางหนึ่งทางใด เช่น ผู้มีการกรรมสิทธิรวมกับเจ้ามรดก เป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้ปกครอง ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ของทายาท

คุณสมบัติของผู้จัดการมรดก

ต้องไม่เป็นบุคคลดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ
2. คนวิกลจริต หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
3. คนล้มละลาย

- ความสามารถ, พฤติกรรมในอดีต

- บุคคลซึ่งจะถูกศาลตั้งเป็นผู้จัดการมรดก (ม.1713 ว.2)
 - ถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรม ก็ให้ตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม
 - ถ้าไม่มีข้อกำหนดพินัยกรรม หรือผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรมไม่เต็มใจ ก็ให้ตั้งเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกตามพฤติการณ์ จะคนเดียวหรือหลายคนก็ได้
 - ไม่ตั้งบุคคลซึ่งเป็นปรปักษ์กับเจ้ามรดก
 - ความรู้ความสามารถ ความเหมาะสมของผู้ซึ่งจะถูกตั้ง

ประเภทของผู้จัดการมรดก

- มี 2 ประเภท
 - 1. ผู้จัดการมรดกเฉพาะการ
 - มีอำนาจจัดการมรดกเฉพาะเรื่องนั้น เช่น รับโอนที่ดินและแบ่งปันที่ดินบางแปลง
 - เรื่องอื่นๆไม่สามารถกระทำได้ เช่น ฟ้องเรียกเอาทรัพย์สินมรดกจากบุคคลภายนอก
 - 2. ผู้จัดการมรดกโดยทั่วไป
 - มีอำนาจทั้งหมดที่จะรวบรวมทรัพย์สิน หนี้สิน และแบ่งปันมรดกให้แก่ทายาท

อำนาจหน้าที่ของผู้จัดการมรดก

กรอบแห่งอำนาจของผู้จัดการมรดก

- **มาตรา 1719 “ผู้จัดการมรดกมีสิทธิหน้าที่ที่จะทำการอันจำเป็น เพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่งเจ้าชู้หรือโดยปริยายแห่งพินัยกรรม และเพื่อจัดการมรดกโดยทั่วไป หรือเพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดก”**
 - ผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรม มีอำนาจทำการห้่งปวงเพื่อจัดการตามคำสั่งในพินัยกรรม
 - ผู้จัดการมรดกเฉพาะการ มีอำนาจเฉพาะเรื่องเท่านั้น
 - ผู้จัดการมรดกโดยทั่วไป มีอำนาจจัดการมรดก

- **Q:** ผู้จัดการมรดกต้องทำตามคำสั่งของทายาทหรือไม่
- **A:** แม้ว่าผู้จัดการมรดกจะมีหน้าที่ต้องแบ่งปันมรดกให้แก่ทายาท แต่อำนาจหน้าที่ของผู้จัดการมรดกถูกกำหนดขึ้นจากคำสั่งในพินัยกรรม หรือโดยกฎหมาย มิได้เกิดจากการมอบอำนาจหรือคำสั่งของทายาทแต่ประการใด ดังนั้น ผู้จัดการมรดกไม่จำเป็นต้องทำตามคำสั่งของทายาทแต่ประการใด

- **Q:** เมื่อผู้จัดการมรดกมิได้เป็นตัวแทนของทายาท เช่นนั้นผู้จัดการมรดกกับทายาทก็มีนิติสัมพันธ์ใดๆต่อกัน ใช่หรือไม่
- **A:** แม้ว่าผู้จัดการมรดกจะมิได้เป็นตัวแทนทายาท แต่สิ่งที่ผู้จัดการมรดกได้จัดการไปต่อบุคคลภายนอกจะมีผลผูกพันทายาทด้วย (ดูม.) (ทายาทไม่ต้องผูกพันเฉพาะเรื่องระหว่างผู้จัดการมรดกกับทายาทเท่านั้น)
- ตัวอย่างเช่น ผู้จัดการมรดกขายทรัพย์สินทรัพย์มรดก แล้วไม่นำเงินแบ่งให้กับทายาท ทายาทก็จะฟ้องเพิกถอนสัญญาซื้อขายไม่ได้ แต่ทายาทสามารถฟ้องผู้จัดการมรดกให้นำเงินให้กลับได้

- นอกจากนี้ การที่ผู้จัดการมรดกครอบครองทรัพย์สินมรดก ยังถือว่าเป็นผู้จัดการมรดกครอบครองแทนทายาทอีกด้วย เพราะผู้จัดการมรดกมีหน้าที่ต้องจัดการเพื่อทายาท(นอกจากการตั้งผู้จัดการมรดกมิได้เกิดขึ้นเพื่อจะจัดการแทนทายาท(โยงเรื่องอายุความมรดก))

- **Q:** ตกลงแล้วนิติสัมพันธ์ของผู้จัดการมรดกกับทายาทเป็นอย่างไร
- **A:** นิติสัมพันธ์ของผู้จัดการมรดกกับทายาทมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับ ผู้แทนนิติบุคคลกับผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัด
- กล่าวคือ ทายาทมีอำนาจในการครอบงำผู้จัดการมรดกให้จัดการให้เป็นไปตามคำสั่งในพินัยกรรม หรือเพื่อแบ่งปันมรดกเท่านั้น เช่นเดียวกับ ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการครอบงำกรรมการบริษัท เช่น ทายาทมีสิทธิไต่ถามผู้จัดการมรดกถึงการจัดการมรดก มีสิทธิขอให้ผู้จัดการมรดกชี้แจงบัญชีทรัพย์สินมรดก

- คำพิพากษาฎีกาที่ 1217/2543 ผู้จัดการมรดกที่ศาลมีคำสั่งตั้งมิใช่ตัวแทนของทายาท เพราะอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้จัดการมรดกต่อทายาทเกิดขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมายผู้จัดการมรดกจึงมีฐานะเป็นผู้แทนตามกฎหมายของทายาทในอันที่จะต้องจัดการมรดกเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกและทายาท

ทายาทไม่มีอำนาจที่จะสั่งการให้ผู้จัดการมรดกกระทำการใดได้เพียงแต่ผู้จัดการมรดกจะต้องรับผิดชอบต่อทายาทโดยกฎหมายอนุโลมให้นำบทบัญญัติบางมาตราของลักษณะตัวแทนมาใช้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1720 และทายาทย่อมอยู่ในฐานะเป็นผู้ควบคุมจัดการมรดกของผู้จัดการมรดกให้อยู่ในขอบอำนาจที่พึงนิยกรวม และกฎหมายกำหนดไว้ รวมทั้งมีอำนาจที่

อำนาจหน้าที่ของผู้จัดการมรดก

- 1. ผู้จัดการมรดกโดยทั่วไปต้องเริ่มลงมือทำบัญชีทรัพย์สินมรดกภายใน 15 วัน (ม.1728)
 - ส่วนผู้จัดการมรดกเฉพาะการตาม ม.1714 ไม่ต้องทำบัญชีทรัพย์สินมรดกเว้นแต่จะจำเป็นเพื่อการนั้น หรือศาลสั่งให้ทำ
 - ผู้จัดการมรดกต้องลงมือทำบัญชีทรัพย์สินมรดกภายใน 15 วันนับแต่
 - นับแต่เจ้ามรดกตาย ถ้าในขณะนั้นผู้จัดการมรดกได้รับการแต่งตั้งตามพินัยกรรมที่มอบหมายไว้แก่ตน
 - นับแต่วันที่ได้ฟังหรือถือว่าได้ฟังคำสั่งศาลตาม

- 2. ผู้จัดการมรดกโดยทั่วไปต้องทำบัญชีทรัพย์สินมรดกให้แล้วเสร็จภายใน 1 เดือน (ม.1729)

- ถ้ายังไม่ทำบัญชีทรัพย์สินมรดกให้แล้วเสร็จ ผู้จัดการมรดกยังไม่มีอำนาจจัดการมรดก ยกเว้นแต่เป็นการจัดการอันเป็นการเร่งร้อน และจำเป็น เช่นนี้ก็สามารถจัดการไปได้แม้ว่า ยังไม่ได้ทำบัญชีทรัพย์สินมรดก

- แต่ถึงอย่างไรก็ตาม กฎหมายห้ามมิให้ยก ข้อห้ามนี้ขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอก

- 2. ผู้จัดการมรดกโดยทั่วไปต้องทำบัญชีทรัพย์สินมรดกให้แล้วเสร็จภายใน 1 เดือน (ม.1729) (ต่อ)
 - ถ้าทำไม่ทันสามารถร้องขอขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องขอก่อนครบกำหนดเวลานั้น
 - บัญชีทรัพย์สินมรดกซึ่งทำขึ้นต้องมีลายมือชื่อพยานอย่างน้อยสองคน ซึ่งต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกด้วย
 - พยานในการทำบัญชีทรัพย์สินมรดกต้องไม่เป็นบุคคลดังต่อไปนี้
 - ผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

**มาตรา ๑๗๒๘ ผู้จัดการมรดกต้องลงมือจัดทำ
บัญชีทรัพย์สินมรดกภายในสิบห้าวัน**

- 1) นับแต่เจ้ามรดกตาย ถ้าในขณะนั้นผู้จัดการมรดกได้รู้ถึงการตั้งแต่งตามพินัยกรรมที่มอบหมายไว้แก่ตน หรือ**
- 2) นับแต่วันที่เริ่มหน้าที่ผู้จัดการมรดกตามมาตรา ๑๗๒๖ ในกรณีที่ศาลตั้งเป็นผู้จัดการมรดก หรือ**
- 3) นับแต่วันที่ผู้จัดการมรดกรับเป็นผู้จัดการมรดกในกรณีอื่น**

**มาตรา ๑๗๒๙ ผู้จัดการมรดกต้องจัดทำ
บัญชีทรัพย์สินมรดกให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งเดือนนับ
แต่เวลาที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๗๒๘ แต่กำหนดเวลา
นี้ เมื่อผู้จัดการมรดกร้องขอก่อนสิ้นกำหนดเวลา
หนึ่งเดือน ศาลจะอนุญาตให้ขยายต่อไปอีกก็ได้**

**บัญชีนั้นต้องทำต่อหน้าพยานอย่างน้อย
สองคน ซึ่งต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกนั้น
ด้วย**

**บุคคลซึ่งจะเป็นพยานในการทำพินัยกรรม
ไม่ได้ตามมาตรา ๑๖๗๐ จะเป็นพยานในการทำ
บัญชีใดๆ ที่ต้องทำขึ้นตามบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายนี้ไม่ได้**

- **3. ถ้าผู้จัดการมรดกเป็นเจ้าของนี้กองมรดก
ผู้จัดการมรดกต้องแจ้งให้ศาล หรือทายาท
ก่อนลงมือจัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดก มิเช่นนั้น
หนี้ของผู้จัดการมรดกย่อมสูญไป (ตามม.
1596 ว.1 และ ว.2 ประกอบม. 1730)**

- 4. ถ้าผู้จัดการมรดกมีหลายคน ผู้จัดการมรดกเหล่านั้นจะจัดการโดยลำพังไม่ได้ ต้องจัดการร่วมกัน (ม.1715 ว.2) และต้องถือเอาเสียงข้างมาก (ม.1726)
 - ยกเว้นแต่ มีข้อกำหนดพิสัยกรรมกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น
 - ถ้าเสียงเท่ากัน ต้องให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด

- 5. ผู้จัดการมรดกต้องจัดการมรดกโดยตนเอง (ม.1723)
 - ยกเว้นแต่
 - พันัยกรรมจะให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยาย ให้ตั้งตัวแทนทำการแทนได้ หรือ
 - โดยคำสั่งศาล หรือ
 - ในพฤติการณ์เพื่อประโยชน์แห่งกองมรดก

มาตรา ๑๗๒๓ “ผู้จัดการมรดกต้องจัดการโดยตนเอง เว้นแต่จะทำการโดยตัวแทนได้ตามอำนาจที่ให้ไว้ชัดแจ้ง หรือโดยปริยายในพันัยกรรม หรือโดยคำสั่งศาล หรือใน

- **6. ผู้จัดการมรดกไม่มีสิทธิที่จะได้รับ
บำเหน็จ ม.1721**
 - ยกเว้นแต่ พิณัยกรรม หรือทายาทโดยจำนวน
ข้างมากได้กำหนดให้ไว้
 - ทรัพย์สินใดซึ่งผู้จัดการมรดกได้รับมาอัน
เกี่ยวเนื่องด้วยการจัดการมรดก ผู้จัดการมรดก
มีหน้าที่ต้องส่งให้แก่ทายาทจะเอาเป็น
ประโยชน์แก่ตนไม่ได้ ตาม ม. 1720 ประกอบ
กับ ม.810

**มาตรา ๑๗๒๐ “ผู้จัดการมรดกต้องรับผิดชอบ
ทายาทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐๙ ถึง ๘๑๒,
๘๑๙, ๘๒๓ แห่งประมวลกฎหมายนี้โดยอนุโลม และ
เมื่อเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้ใช้มาตรา ๘๓๑ บังคับ
โดยอนุโลม”**

**มาตรา ๑๗๒๑ “ผู้จัดการมรดกไม่มีสิทธิที่จะ
ได้รับบำเหน็จจากกองมรดก เว้นแต่พินัยกรรม หรือ
ทายาทโดยจำนวนข้างมากจะได้กำหนดให้ไว้”**

- **7. ผู้จัดการมรดกจะทำนิติกรรมใดๆซึ่งตนมีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกหาได้ไม่ว่าแต่ พินัยกรรมจะได้อนุญาตไว้ หรือได้รับอนุญาตจากศาล (ม.1723)**
 - เช่น ผู้จัดการมรดกจะขายทรัพย์สินมรดกเพื่อนำเงินมาแบ่งให้แก่ทายาท เช่นนี้ ผู้จัดการมรดกจะเข้าเป็นผู้ซื้อทรัพย์สินนั้นเองไม่ได้

- 8. ผู้จัดการมรดกมีหน้าที่สืบหาโดยสมควรซึ่งตัวผู้มีส่วนได้เสียและแจ้งไปให้ทราบถึงข้อกำหนดพินัยกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียนั้นภายในเวลาอันสมควร (ม.1725)
 - ทายาทโดยพินัยกรรมอาจจะไม่ทราบถึงข้อความในพินัยกรรม

- **9. ผู้จัดการมรดกมีหน้าที่สืบหาและรวบรวมทรัพย์สินมรดก**
 - รวบรวมจากทายาท ม.1735
 - รวบรวมจากบุคคลภายนอก ม.1736

**มาตรา ๑๗๓๕ “ทนายทจำต้องบอกทรัพย์สิน
มรดกและหนี้สินของผู้ตายตามที่ตนรู้ทั้งหมดแก่
ผู้จัดการมรดก”**

**มาตรา ๑๗๓๖ “ตราบใดที่เจ้าหนี้กองมรดก
หรือผู้รับพินัยกรรมที่ปรากฏตัว ยังไม่ได้รับชำระ
หนี้ หรือส่วนได้ตามพินัยกรรมแล้วทุกคน ให้ถือว่า
ทรัพย์สินมรดกยังคงอยู่ในระหว่างจัดการ**

**ในระหว่างเวลาเช่นว่านั้น ผู้จัดการมรดก
ชอบที่จะทำการใดๆ ในทางจัดการตามที่จำเป็นได้
เช่นฟ้องคดีหรือแก้ฟ้องในศาลและอื่นๆ อนึ่ง
ผู้จัดการมรดกต้องทำการทุกอย่างตามที่จำเป็น
เพื่อเรียกเก็บหนี้สินซึ่งค้างชำระอยู่แก่กองมรดก
ภายในเวลาอันเร็วที่สุดที่จะทำได้ และเมื่อเจ้าหนี้**³⁹

- **10. ผู้จัดการมรดกต้องจัดการตามหน้าที่และ
ทำรายงานแสดงบัญชีการจัดการและแบ่งปัน
มรดกให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ปี (ม.1732)**
 - เมื่อผู้จัดการมรดกเห็นว่าการจัดการมรดก
เสร็จสิ้นแล้ว ผู้จัดการมรดกต้องรายงาน
การจัดการและบัญชีการจัดการส่งให้แก่
ทายาท
 - การที่อนุญาติหรือยอมรับว่าการบัญชีทรัพย์สิน
ถูกต้อง จะสมบูรณ์ต่อเมื่อผู้จัดการมรดกได้
ส่งมอบรายงานและบัญชีแก่ทายาทล่วงหน้า
ไม่น้อยกว่า 15 วัน

มาตรา ๑๗๓๒ “ผู้จัดการมรดกต้องจัดการตามหน้าที่และทำรายงานแสดงบัญชีการจัดการและแบ่งปันมรดกให้เสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับไว้ในมาตรา ๑๗๒๘ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรม ทายาทโดยจำนวนข้างมาก หรือศาลจะได้กำหนดเวลาให้ไว้เป็นอย่างอื่น”

มาตรา ๑๗๓๓ “การให้อนุมัติ การปลดเปลื้องความรับผิดชอบ หรือข้อตกลงอื่นๆ อันเกี่ยวกับรายงานแสดงบัญชีการจัดการมรดก ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๓๒ นั้น จะสมบูรณ์ต่อเมื่อรายงานแสดงบัญชีนั้นได้ส่งมอบล่วงหน้าแก่ทายาทพร้อมด้วย เอกสารอันเกี่ยวกับการนั้นไม่น้อยกว่าสิบวันก่อนแล้ว

ผลของการจัดการมรดก

- การจัดการมรดกซึ่งผู้จัดการมรดกได้ทำไป
ภายในขอบอำนาจต่อบุคคลภายนอก ย่อมมี
ผลผูกพันให้ทายาทต้องผูกพันด้วย (ม.1724)
 - ยกเว้นแต่ ผู้จัดการมรดกได้ทำนิติกรรมกับบุคคล
ภายในนอกโดยเห็นแก่ทรัพย์สิน หรือประโยชน์
อย่างอื่นใด เช่นนี้ทายาทไม่ต้องผูกพันด้วย เว้นแต่
ทายาทจะได้ยินยอม ม.1724 ว. 2
- การจัดการมรดกระหว่างผู้จัดการมรดกต่อ
ทายาท
 - ไม่มีผลผูกมัดทายาท เช่น การแบ่งปันมรดก
 - ยกเว้นแต่ ทายาทจะได้ยินยอมด้วยกับเขา

ความรับผิดชอบของผู้จัดการมรดกต่อ ทายาท (ม.1720)

- 1. ถ้าทายาทประสงค์จะทราบความเป็นไปของการจัดการมรดก ผู้จัดการมรดกต้องแจ้งให้แก่ทายาททราบ (ม.809)
- 2. เงินหรือทรัพย์สินมรดกที่ผู้จัดการมรดกได้รับไว้เกี่ยวกับการเป็นผู้จัดการมรดก ต้องส่งให้แก่ทายาททั้งสิ้น (ม.810)
- 3. ถ้าผู้จัดการมรดกเอาเงินซึ่งควรแบ่งปันให้แก่ทายาท หรือที่ควรจะใช้ในการจัดการมรดกไปใช้สอยเป็นประโยชน์ตนเสีย ผู้จัดการ

- 4. ถ้าการจัดการมรดกทำให้ทายาทได้รับความเสียหาย เพราะความประมาทเลินเล่อ หรือเพราะการไม่จัดการมรดก ผู้จัดการมรดกต้องรับผิดชอบต่อทายาท (ม. 812)
 - เช่น ผู้จัดการมรดกไม่แบ่งปันมรดกให้แก่ทายาทที่ควรจะได้รับ
 - เช่น ผู้จัดการมรดกไม่ฟ้องร้องบุคคลภายนอกให้ชำระหนี้แก่กองมรดกจนขาดอายุความ

- 5. ผู้จัดการมรดกมีสิทธิยึดหน่วงทรัพย์มรดกอันตกอยู่ในความครอบครองของตนไว้ได้จนกว่าผู้จัดการมรดกจะได้รับเงินซึ่งกองมรดก(ทายาท)ได้ค้างชำระแก่ตน (ม.819)
 - เช่น เงินซึ่งผู้จัดการมรดกได้ทดลองจ่ายไปก่อน ,บำเหน็จซึ่งผู้จัดการมรดกมีสิทธิจะได้รับ,เงินซึ่งผู้จัดการมรดกได้ออกไปเกี่ยวกับการจัดการศพผู้ตาย

- **6. ผู้จัดการมรดกกระทำการโดยปราศจากอำนาจ หรือทำนอกเหนืออำนาจ ย่อมไม่ผูกพันทายาทเว้น แต่ทายาทจะได้ให้สัตยาบัน (ม.823)**
 - เช่น ผู้จัดการมรดกโอนทรัพย์สินให้แก่บุคคลซึ่งมิได้เป็นทายาท

การครอบงำผู้จัดการมรดก

- แม้ว่าผู้จัดการมรดกไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสั่งของทายาท แต่ทายาทก็มีสิทธิที่จะตรวจสอบการทำหน้าที่ของผู้จัดการมรดกได้ โดยผ่านช่องทางดังต่อไปนี้
 - 1. เรียกให้ผู้จัดการมรดกแจ้งถึงการจัดการมรดกและแสดงบัญชีการจัดการมรดก ม.809
 - 2. ผู้จัดการมรดกละเลยไม่ทำบัญชีทรัพย์สินมรดกหรือไม่เป็นที่พอใจ ทายาทสามารถร้องขอให้ศาลเพิกถอนผู้จัดการมรดกได้ ม.1731

- 3. ผู้จัดการมรดกทะเล่ไม่ทำการตามหน้าที่ หรือไม่มีความสามารถในการจัดการมรดก หรือทุจริต ทายาทสามารถร้องขอให้ศาลเพิกถอนการผู้จัดการมรดกได้ ม.1727
- 4. ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้จัดการมรดกที่ตั้งโดยคำสั่งศาล จัดหาประกันอันสมควร และแถลงความเป็นอยู่แห่งทรัพย์มรดกได้ (ตาม ม. 1597 ประกอบ ม. 1730)
- 5. ทายาทมีอำนาจร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้จัดการมรดกที่ตั้งขึ้นโดยพินัยกรรมจัดหาประกันอันสมควร และแถลงความเป็นอยู่แห่งทรัพย์มรดกได้ (ตาม ม. 1597 ประกอบ ม. 1730)

คำพิพากษาฎีกาที่ 2621/2534 จำเลยเป็นผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาล จึงมีหน้าที่จะต้องดำเนินการแบ่งปันทรัพย์มรดกแก่ทายาท

แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยเป็นผู้จัดการมรดกมาเป็นเวลาเกือบ 3 ปี ยังไม่มีการแบ่งปันมรดกให้ทายาทเลย อีกทั้งยังได้จำหน่ายทรัพย์มรดกบางส่วนไปโดยมิได้ประชุมปรึกษาทายาท รวมทั้งไม่มีบัญชีแสดงให้ทายาททราบถึงการที่ได้จัดการไป และหลังจากที่ได้เป็นผู้จัดการมรดกแล้วถึง 4 ปีเศษจึงได้ยื่นบัญชีทรัพย์มรดก แสดงว่าจำเลยไม่นำพาต่อหน้าที่ของผู้จัดการมรดกตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1729 และ 1732 จึงมีเหตุสมควร

อายุความในการฟ้องคดีอันเกี่ยวเนื่องด้วย การจัดการมรดก

- ถ้าทายาทได้รับความเสียหายอันเนื่องด้วยการทำหน้าที่ของผู้จัดการมรดก เช่น ผู้จัดการมรดกไม่แบ่งมรดกให้แก่ทายาท แบ่งมรดกไม่ถูกต้อง ผู้จัดการมรดกทุจริต หรือไม่ทำตามหน้าที่โดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ทายาทต้องฟ้องผู้จัดการมรดกภายใน 5 ปี นับแต่การจัดการมรดกสิ้นสุดลง (ม.1733 ว. 2)
- การจัดการมรดกสิ้นสุดลงเมื่อ ผู้จัดการมรดกได้ส่งรายงานการจัดการและบัญชีทรัพย์สินมรดก

การจัดกรรมรดก

1. การรวบรวมทรัพย์สินมรดก และการชำระหนี้

- การรวบรวมทรัพย์สินมรดกเป็นตัวแทน

- ในกรณีที่กองมรดกไม่มีการตั้งผู้จัดการมรดก ทายาทมีอำนาจรวบรวมทรัพย์สินมรดกได้ โดยไม่จำเป็นต้องตั้งผู้จัดการมรดก
- ถ้ากองมรดกมีผู้จัดการมรดก ผู้ที่มีอำนาจรวบรวมทรัพย์สินมรดกได้แก่ **ผู้จัดการมรดก** **เท่านั้น** อำนาจของทายาทที่จะรวบรวมทรัพย์สินมรดกเป็นอันสิ้นสุดลงเมื่อได้มีการตั้งผู้จัดการมรดก

**คำพิพากษาฎีกาที่ 885/2498 ทายาท
ผู้รับมรดกย่อมมีสิทธิฟ้องคดีเกี่ยวกับทรัพย์
มรดกนั้นได้ ไม่ต้องร้องขอเป็นผู้จัดการมรดก
เสียก่อน**

ลักษณะการรวบรวมทรัพย์สินมรดก

– การที่ทายาท หรือผู้จัดการมรดกเรียกร้องเอาทรัพย์สินมรดกจากทายาทด้วยกัน จะมีลักษณะเป็นการฟ้องให้แบ่งปันทรัพย์สินมรดก ดังนั้นจึงต้องฟ้องภายใต้อายุความการเรียกเอาทรัพย์สินมรดก (*อายุความมรดก ม. 1754, 1755*)

- ถ้าทายาทไม่ส่งมอบหรือแบ่งปันทรัพย์สินมรดกให้ ถ้ามีลักษณะเป็นการยกย้ายปิดบังทรัพย์สินมรดกประกอบด้วย ทายาทนั้นย่อมถูกกำหนดมิให้รับมรดกตาม ม. 1605

- ทายาท หรือผู้จัดการมรดกเรียกร้องเอา
ทรัพย์มรดกจากบุคคลภายนอก หรือผู้ที่
ครอบครองทรัพย์มรดก จะมีลักษณะเป็น
การเรียกร้องให้ชำระหนี้ให้กองมรดก
*(อายุความขึ้นอยู่กับสิทธิเรียกร้องแต่ละ
ประเภท)* หรือติดตามเอาทรัพย์มรดกจาก
ผู้ที่ไม่มียานาจยึดถือไว้ *(ไม่มีอายุความ)*

2. การชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้กองมรดก

- กฎหมายมิได้บังคับให้ ทายาท หรือผู้จัดการมรดกต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้กองมรดก ก่อนจะแบ่งปันทรัพย์มรดก
- ในกรณีที่ทายาท หรือผู้จัดการมรดกจะจัดสรรทรัพย์มรดกชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้กองมรดก กฎหมายให้จัดสรรทรัพย์มรดกชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ตามลำดับใน ม.1739
- ทรัพย์มรดกอันจะต้องถูกนำไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้กองมรดกนั้น กฎหมายให้นำทรัพย์มรดกตามลำดับใน ม. 1740 จัดชำระหนี้

- มาตรา ๑๗๓๙ ให้ชำระหนี้ที่กองมรดกค้างชำระตามลำดับต่อไปนี้ และตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยบริมสิทธิ โดยต้องไม่เป็นที่เสื่อมเสียแก่บรรดาเจ้าหนี้ผู้มีบริมสิทธิพิเศษตามประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น และบรรดาเจ้าหนี้ที่มีประกันโดยการจำนำหรือการจำนอง
- (๑) ค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์อันร่วมกันของกองมรดก
- (๒) ค่าใช้จ่ายในการทำศพเจ้ามรดก
- (๓) ค่าภาษีอากรซึ่งกองมรดกค้างชำระอยู่
- (๔) ค่าจ้างซึ่งเจ้ามรดกค้างชำระแก่เสมียน คนใช้และคนงาน
- (๕) ค่าเครื่องอุปโภคบริโภคอันจำเป็นประจำวันซึ่งส่งให้แก่เจ้ามรดก
- (๖) หนี้สินสามัญของเจ้ามรดก

- มาตรา ๑๗๕๐ เว้นแต่เจ้ามรดกหรือกฎหมายจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้จัดสรรทรัพย์สินของเจ้ามรดกเพื่อชำระหนี้ตามลำดับต่อไปนี้
- (๑) ทรัพย์สินนอกจากอสังหาริมทรัพย์
- (๒) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งจัดสรรไว้ชัดเจนในพินัยกรรมว่าสำหรับชำระหนี้ถ้าหากว่ามีทรัพย์สินเช่นนั้น
- (๓) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งทายาทโดยธรรมชอบที่จะได้รับในฐานะเช่นนั้น
- (๔) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งเจ้ามรดกทำพินัยกรรมให้แก่ผู้ใดคนหนึ่งโดยมีเงื่อนไขว่าผู้นั้นต้องชำระหนี้ของเจ้ามรดก
- (๕) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งเจ้ามรดกทำพินัยกรรมให้โดยลักษณะทั่วไปตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕๑

- มาตรา ๑๗๔๓ ทายาทโดยธรรม หรือผู้รับ
พินัยกรรมโดยลักษณะทั่วไป ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติ
ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ
เกินกว่าจำนวนทรัพย์สินมรดกที่ตนได้รับ
-

- ทรัพย์สินที่เจ้าหนี้จะเอาชำระหนี้ได้
 - 1. ทรัพย์สินในกองมรดก ตาม ม. 1734
 - เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินส่วนตัวของทายาท เจ้าหนี้ต้องบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์มรดกเท่านั้น
 - ยกเว้นแต่ ทายาทได้แบ่งมรดกแล้ว(และไม่มีทรัพย์มรดกเหลืออยู่) กรณีเช่นนี้เจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิบังคับได้ทั้งทรัพย์มรดกและทรัพย์สินส่วนตัวของทายาท (ดู ม. 1735)

มาตรา ๑๗๓๔ เจ้าหนี้กองมรดกชอบแต่จะ
ได้รับการชำระหนี้จากทรัพย์สินในกองมรดก
เท่านั้น

มาตรา ๑๗๓๕ ก่อนแบ่งมรดก เจ้าหนี้กองมรดกจะบังคับชำระหนี้เต็มจำนวนจากกองมรดกก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ทายาทคนหนึ่งๆ อาจเรียกให้ชำระหนี้จากทรัพย์สินมรดกของเจ้ามรดก หรือให้เอาเป็นประกันก็ได้จนถึงเวลาแบ่งมรดก

เมื่อแบ่งมรดกแล้ว เจ้าหนี้อาจเรียกให้ทายาทคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ได้เพียงไม่เกินทรัพย์สินมรดกที่ทายาทคนนั้นได้รับไป ในกรณีเช่นนี้ ทายาทคนใดซึ่งได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้กองมรดกเกินกว่า

**– 2. ทรัพย์สินซึ่งโดยปกติแล้วมิใช่ทรัพย์
มรดก แต่กฎหมายให้เจ้าหนี้สามารถบังคับ
ชำระหนี้เอาได้ อันได้แก่**

- ม. 897

-ม. 1637

-ม. 1638

-ม. 1742

- มาตรา ๘๙๗ ถ้าผู้เอาประกันภัยได้เอาประกันภัยไว้โดยกำหนดว่าเมื่อตนถึงซึ่งความ มรณะให้ใช้เงินแก้ทายาททั้งหลายของตนโดยมิได้เจาะจงระบุชื่อผู้หนึ่งผู้ใด ไว้ไซ้รู้ จำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้น ท่านให้พึงเอาเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัย ซึ่งเจ้าหนี้จะเอาใช้นี้ได้
- ถ้าได้เอาประกันภัยไว้โดยกำหนดว่าให้ใช้เงินแก้บุคคลคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ท่านว่าเฉพาะแต่จำนวนเงินเบี้ยประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้วเท่านั้น จักเป็นสินทรัพย์

- สิทธิของเจ้าหนี้ในการบังคับชำระหนี้
เอาทรัพย์สินมรดก
 - เจ้าหนี้จะเรียกร้องต่อทายาทคนใดก็ได้
โดยสิทธิของเจ้าหนี้ในการบังคับชำระหนี้
แยกได้ดังนี้
 - ก. สิทธิของเจ้าหนี้ในการบังคับชำระหนี้
ก่อนแบ่งมรดก
 - ก่อนแบ่งมรดก ได้แก่
 - กองมรดกยังมิได้มีการแบ่ง หรือแบ่งยังไม่แล้วเสร็จ

- เจ้าหนี้สิทธิบังคับชำระหนี้เต็มจำนวนเอา
จากกองมรดก ได้แก่ เจ้าหนี้ฟ้องทายาท
หรือบังคับชำระหนี้เอาทรัพย์สินมรดกจา
ทายาทคนหนึ่งคนใดแล้วหากไม่เพียงพอ
เจ้าหนี้สามารถบังคับชำระหนี้เอาทรัพย์สิน
มรดกที่อยู่ในความครอบครองของ
ทายาทอื่นได้อีก โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดี
ใหม่

- เจ้าหนี้มีสิทธิบังคับได้เฉพาะทรัพย์สินมรดก
เท่านั้น ยกเว้นแต่จะไม่มีทรัพย์สินมรดกแล้ว
- ทายาทมีสิทธิเบี่ยงให้เจ้าหนี้ไปบังคับ
ชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินมรดกก่อน

มาตรา ๑๗๓๗ เจ้าหนี้กองมรดกจะบังคับสิทธิเรียกร้องต่อทายาทคนใดก็ได้ แต่ถ้ามีผู้จัดการมรดก ให้เจ้าหนี้เรียกเข้ามาในคดีด้วย

มาตรา ๑๗๓๘ ก่อนแบ่งมรดก เจ้าหนี้กองมรดกจะบังคับชำระหนี้เต็มจำนวนจากกองมรดกก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ทายาทคนหนึ่งๆ อาจเรียกให้ชำระหนี้จากทรัพย์มรดกของเจ้ามรดก หรือให้เอาเป็นประกันก็ได้จนถึงเวลาแบ่งมรดก

เมื่อแบ่งมรดกแล้ว เจ้าหนี้อาจเรียกให้ทายาทคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ได้เพียงไม่เกินทรัพย์มรดกที่ทายาทคนนั้นได้รับไป ในกรณีเช่นนี้ ทายาทคนใดซึ่งได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้กองมรดกเกินกว่าส่วนที่ตนจะต้องเฉลี่ยใช้หนี้ ทายาทคนนั้นมีสิทธิไล่เบี้ยจากทายาทคนอื่นได้

**มาตรา ๑๗๓๖ ตราบใดที่เจ้าหน้าที่กองมรดก
หรือผู้รับพินัยกรรมที่ปรากฏตัว ยังไม่ได้รับ
ชำระหนี้ หรือส่วนได้ตามพินัยกรรมแล้วทุก
คน ให้ถือว่าทรัพย์มรดกยังคงอยู่ในระหว่าง
จัดการ**

คำพิพากษาฎีกาที่ 3613/2525 ทรัพย์
มรดกของผู้ตายยังไม่ได้แบ่งปันกันระหว่าง
ทายาทเจ้าหนี้กองมรดกอาจบังคับชำระหนี้
เต็มจำนวนจากกองมรดกได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 193/2510 ขณะ
โจทก์ฟ้องจำเลยนั้นยังไม่ได้แบ่งมรดกกัน
ระหว่างทายาท โฉนดยังเป็นชื่อของ บ. เจ้า
มรดกเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ผู้ร้องเพ็งโอนรับ
มรดกในขณะคดีอยู่ระหว่างอุทธรณ์ ฉะนั้น
ถึงแม้ที่ดินพิพาทโอนใส่ชื่อผู้ร้องเป็นผู้ถือ
กรรมสิทธิ์แทนนายเบนเจ้ามรดกก็ตามที่
พิพาทก็ยังเป็นทรัพย์สินในกองมรดกของ บ. ซึ่ง
ยังมิได้แบ่งอยู่นั่นเอง โจทก์จึงขอใบที่จะยึด
ที่ดินพิพาทมาบังคับคดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง
ทายาทผู้รับมรดกคนอื่น

–ข. สิทธิของเจ้าหนี้ในการบังคับชำระหนี้ ภายหลังแบ่งมรดกเสร็จแล้ว

- เจ้าหนี้มีสิทธิบังคับชำระหนี้ได้ไม่เกิน (ส่วน) ทรัพย์มรดกที่ทายาทคนนั้นได้รับไป โดยจะบังคับเอาทรัพย์มรดก หรือ ทรัพย์สืบส่วนตัว (กรณีไม่มีทรัพย์มรดกแล้ว) ของทายาทนั้นก็ได้ ถ้าไม่เพียงพอ ต้องฟ้องทายาทอื่นเป็นคดีใหม่

มาตรา ๑๗๓๘ ก่อนแบ่งมรดก เจ้าหนี้กองมรดกจะบังคับชำระหนี้เต็มจำนวนจากกองมรดกก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ทายาทคนหนึ่งๆ อาจเรียกให้ชำระหนี้จากทรัพย์มรดกของเจ้ามรดก หรือให้เอาเป็นประกันก็ได้จนถึงเวลาแบ่งมรดก

เมื่อแบ่งมรดกแล้ว เจ้าหนี้อาจเรียกให้ทายาทคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ได้เพียงไม่เกินทรัพย์มรดกที่ทายาทคนนั้นได้รับไป ในกรณีเช่นนี้ ทายาทคนใดซึ่งได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 792/2506(ญ) ในกรณีที่ได้แบ่งมรดกแล้ว เมื่อเจ้าหนี้ฟ้องให้ทายาทคนใดชำระหนี้ เจ้าหนี้นั้นก็ยังมีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้ได้เพียงไม่เกินทรัพย์มรดกที่ทายาทคนนั้นรับไป หาได้ให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะเรียกจากทายาทคนอื่นที่มีได้ถูกฟ้องด้วยไม่

การแบ่งมรดก

- สิทธิของทายาทก่อนแบ่งมรดก

ก่อนที่ทายาทจะแบ่งมรดก หรือ ก่อนที่ผู้จัดการมรดกจะป็นทรัพย์สินมรดกให้แก่ ทายาท แล้วเสร็จ ทายาทเหล่านั้นมีสิทธิและ หน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกร่วมกันจนกว่าจะ ได้แบ่งมรดกกันแล้วเสร็จ โดยกฎหมาย กำหนดให้เรื่องกรรมสิทธิ์รวมตามมาตรา 1356 ถึง มาตรา 1366 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

- เจ้าของรวมคนใดครอบครองทรัพย์สิน ถือว่าครอบครองแทนเจ้าของรวมคนอื่น จนกว่าจะได้แสดงเจตนาว่าจะยึดถือเพื่อประโยชน์ของตน ดังนั้น ทายาทคนใดครอบครองทรัพย์สินมรดก ถือว่าครอบครองแทนทายาทอื่น
- เจ้าของทรัพย์สินไม่จำเป็นต้องครอบครองทรัพย์สินด้วยตนเอง อาจให้ตัวแทนครอบครอง ดังนั้น ทายาทก็ไม่จำเป็นต้องครอบครองทรัพย์สินมรดก อาจจะให้บุคคลอื่นครอบครองแทนได้
- เจ้าของกรรมสิทธิไม่จำเป็นต้องได้ครอบครองทรัพย์สินของตน ดังนั้น ทายาทก็ไม่จำเป็นต้องได้ครอบครองทรัพย์สินมรดก

**มาตรา ๑๗๔๕ ถ้ามีทายาทหลายคน
ทายาทเหล่านั้นมีสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับ
ทรัพย์มรดกร่วมกันจนกว่าจะได้แบ่งมรดกกัน
เสร็จแล้ว และให้ใช้มาตรา ๑๓๕๖ ถึงมาตรา
๑๓๖๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้บังคับ เพียง
เท่าที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติแห่งบรรพนี้**

**มาตรา ๑๗๔๖ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย
หรือข้อความในพินัยกรรมถ้าหากมิให้
สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เป็นทายาทด้วยกันมี**

- ผลที่ทายาทได้ครอบครองทรัพย์สินมรดก
ร่วมกัน

- ทายาทซึ่งครอบครองทรัพย์สินมรดกซึ่งยังไม่ได้
แบ่งกัน ทายาทนั้นมีสิทธิฟ้องให้แบ่งมรดก
ให้เกิดขึ้นได้ แม้ว่าจะล่วงพ้นอายุความมรดก
ตาม ม. 1754 (เกิน 1 ปี นับแต่เจ้ามรดกถึงแก่
ความตาย) ตาม ม. 1748
- อนึ่ง เฉพาะการฟ้องให้แบ่งมรดกในส่วนที่ตนได้
ครอบครองเท่านั้นที่สามารถฟ้องให้แบ่งได้แม้
จะเกินกว่าอายุความมรดก ส่วนการฟ้องให้แบ่ง
มรดกในส่วนที่ตนไม่ได้ครอบครองต้องฟ้อง
ภายใน 1 ปี

การแบ่งมรดก

– ทายาทอาจแบ่งมรดกวิธีหนึ่งวิธีใด
ดังต่อไปนี้

- 1. ทายาทตกลงแบ่งมรดกโดยต่าง
เข้าครอบครองทรัพย์สินเป็นส่วนสัด

มีการแบ่งแยกการครอบครองโดย
ชัดเจน ซึ่งอาจจะเกิดจากทายาทได้ตกลง
แบ่งทรัพย์สินมรดกกันโดยชัดแจ้ง หรือ
อาจจะเกิดขึ้นโดยปริยายก็ได้

- 2. แบ่งโดยเอาทรัพย์สินมรดกออกขาย
แล้วนำเงินมาแบ่งกัน

ถ้าจำหน่ายโดยไม่นำเงินมาแบ่ง
ให้แก่ทายาทอื่น อาจถูกทายาทที่
ไม่ได้รับส่วนแบ่ง ฟ้องยกย้ายปิดบัง
ทรัพย์สินมรดก

- 3. แบ่งโดยทำสัญญาแบ่งปันทรัพย์มรดก
การแบ่งปันมรดกในกรณีนี้เป็นกรณีที่
ทายาทตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกโดยมี
หลักฐานเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อฝ่ายที่
ต้องรับผิดชอบ

–การแบ่งมรดกวิธีนี้ ใช้บังคับได้เฉพาะ
ทายาทที่ตกลงด้วยเท่านั้น ส่วน
ทายาทอื่นที่มีได้เข้าทำสัญญาด้วย ไม่
ต้องผูกพัน

ผลภายหลังการแบ่งมรดก

- 1. ผลระหว่างทายาทด้วยกัน
 - 1.1 ผลในทรัพย์สินมรดก
 - ทายาทที่มีได้ส่วนแบ่ง หรือเห็นว่าการแบ่งมรดกไม่ถูกต้อง จะต้องฟ้องทายาทอื่นให้แบ่งมรดกภายใต้อายุความมรดก ยกเว้นแต่ การแบ่งปันเกิดโดยสัญญา ประนีประนอมฯ ทายาทผู้ตกลงด้วยจะฟ้องคดีมรดกไม่ได้ จะต้องฟ้องตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

– 1.2 ผลในความรับผิดชอบในหนี้สินของกองมรดก ม. 1751

- ภายหลังการแบ่งมรดก หากทรัพย์สินที่ทายาทคนใดได้รับจากการแบ่งนั้นต้องหลุดมือไปจากทายาทคนนั้นเนื่องจากการรอนสิทธิ เช่น ถูกเจ้าหนี้บังคับชำระหนี้ หรือ บุคคลภายนอกมีสิทธิเหนือทรัพย์สินมรดก เช่น ถูกครอบครองปรปักษ์ ทายาทคนอื่นๆ จำต้องใช้ค่าทดแทน

• บุคคลที่ติดใจต่อมรดกของทายาทคนใดคนหนึ่ง

- โดยทายาทอื่นต้องออกส่วนเฉลี่ยใช้หนี้
ให้แก่ทายาทซึ่งถูกรอนสิทธิตามส่วนแบ่ง
ที่ได้รับในกองมรดก แต่ต้องหักจำนวนที่
เป็นส่วนเฉลี่ยซึ่งทายาทผู้ถูกรอนสิทธิ
จะต้องออกด้วยนั้นออกเสีย (ม.
1751, 1738 ร. 2)

– ข้อยกเว้นที่ทายาทอื่นไม่ต้องส่วนเฉลี่ย

- 1. การรอนสิทธิเกิดขึ้นเนื่องจากความผิดของทายาทนั่นเอง เช่น

– ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งที่หนี้นั้นขาดอายุความแล้ว หรือไม่ยกอายุความขึ้นต่อสู้

– ไม่โต้แย้งสิทธิต่อบุคคลภายนอกในขณะที่ยังสามารถทำได้

- 2. ทายาทนั้นเป็นผู้รับพินัยกรรม

- 2. ผลระหว่างทายาทกับเจ้าหนี้กองมรดก
 - การที่ทายาทได้แบ่งมรดกแล้ว และไม่เข้าข้อสันนิษฐานว่ากองมรดกอยู่ในระหว่างการจัดการ (ม.1736) ถือว่าความรับผิดชอบในกองมรดกระหว่างทายาทได้แยกออกจากกันไปยังทายาทแต่ละคนแล้ว
 - ดังนั้นเจ้าหนี้จึงสามารถบังคับชำระหนี้ได้จากทายาทซึ่งถูกฟ้องร้องให้ชำระหนี้(จำเลย) เท่านั้น จะบังคับเอา กับทายาทที่มีได้ถูกฟ้องไม่ได้

- 2. ผลระหว่างทายาทกับเจ้าหนี้กองมรดก(ต่อ)
 - การที่ทายาทคนใดทำให้อายุความมรดกสะดุดหยุดลงมีผลต่อทายาทคนนั้นเท่านั้น ไม่มีผลไปถึงทายาทคนอื่น